

Innholdsfortegnelse

Kapittel 0

Oppvarming	19
0.1 Hvorfor?	19
0.2 Hva er økonomi?	21
0.2.1 Knapphet og alternativkostnad	23
0.3 Metode, teori og modell	28
0.3.1 Hva er en modell?	29
0.3.2 Hvordan skape en modell?	31
0.3.3 Detaljrikdom, realisme og omfang	34
0.4 Ordets tyranni (symbolbruk)	35
0.5 Terminologi	35
0.6 Skoler	36
0.7 Matematikk	37
0.7.1 Hvor mye matematikk bør du lære?	38
0.8 Normativ eller positiv økonomi?	40
0.9 Økonomiske lover	42
0.10 Fallgruver i økonomiske resonnementer	42
0.10.1 Alt annet like, eller ceteris paribus	42
0.10.2 Post hoc, eller «Hvem kom først, hønen eller egget?»	43
0.10.3 Helheten er ikke alltid summen av delene	44
0.10.4 Subjektivitet	45
0.11 Oppsummering	45
0.11.1 Hvorfor?	45
0.11.2 Knapphet og alternativkostnad	45
0.11.3 Økonomisk teori	46
0.12 Løsning på feilresonnementene	47
0.13 Kommentar til korteksperimentet	48
<i>Nøkkelord til oppvarmingen</i>	48

Kapittel 1

Oversikt over makroøkonomien	49
1.1 Innledning	49
1.2 Mål og midler i makroøkonomien	51
1.2.1 Mål	51
1.2.2 Virkemidler	61
1.3 Inndata og utdata i makroøkonomien	64
1.4 Litt grafisk fremstilling	68
1.5 Veien frem	73
<i>Nøkkelord til kapittel 1</i>	76

Kapittel 2

Konkurrerende økonomiske teorier i etterkrigstiden	77
2.1 Innledning	77
2.2 Klassisk teori	80
2.3 Keynesianismen	82
2.3.1 Keynes' konjunkturteori	82
2.3.2 Keynes og nedgang	83
2.3.3 Keynes og oppgang	84
2.3.4 Keynes og kritikerne	86
2.4 Monetarismen	86
2.4.1 Friedmans monetarisme	86
2.4.2 Stagflasjon	88
2.5 Nyklassisk økonomi	92
2.6 Tilbudssideøkonomi	93
2.7 Nykeynesiansk økonomi	94
<i>Nøkkelord til kapittel 2</i>	101

Kapittel 3

Nasjonalregnskapet og det økonomiske kretsløpet	102
3.1 Nasjonalregnskapet – samfunnets bokholderi	102
3.2 Realkapital og finanskapital	105
3.3 Strøm eller beholdning?	106
3.4 De grunnleggende nasjonalregnskapsbegrepene	107
3.4.1 Produksjon	107
3.4.2 Konsum	111
3.4.3 Investering	111
3.4.4 Eksport	112
3.4.5 Vareinnsats	112

3.5	Om sammenligninger mellom land	112
3.6	Bruttoproduksjon og bruttoprodukt	114
3.7	Tilgang på og bruk av varer og tjenester	115
3.8	Utenriksregnskapet	119
3.9	Disponibel inntekt og sparing	121
3.10	Det økonomiske kretsløpet – oversikt	127
	<i>Nøkkelord til kapittel 3</i>	128

Kapittel 4

De enkelte etterspørselskomponentene 129

4.1	Innledning	129
4.2	Offentlig etterspørsel	131
4.3	Privat konsum	133
	4.3.1 Den enkle lineære makrokonsumfunksjonen	134
	4.3.2 Andre forhold som påvirker privat konsum	138
4.4	Privat investering	143
	4.4.1 Etterspørselen etter investeringsvarer	144
	4.4.2 Om lånemarkedet	146
4.5	Ekspert og import	148
	4.5.1 Ekspert	148
	4.5.2 Import	150
	4.5.3 Nettoeksport	151
	<i>Nøkkelord til kapittel 4</i>	152

Kapittel 5

Inntektsbestemmelsen i en åpen økonomi.

Multiplikatorprinsippet 153

5.1	Innledning	153
5.2	Forutsetninger	154
5.3	Modellen	156
	5.3.1 De enkelte relasjonene	156
	5.3.2 Modellen på tilvekstform	161
	5.3.3 Multiplikatoren	162
	5.3.4 Multiplikatorprinsippet	164
	5.3.5 Grafisk fremstilling	167
	5.3.6 Resonnement utenfor modellen	172
5.4	Eksempel: Overopphetted økonomi	173
5.5	Øvelse gjør mester	174
	<i>Nøkkelord til kapittel 5</i>	175

Kapittel 6**Finanspolitikk og utenrikshandel** 176

6.1	Innledning	176
6.2	Finanspolitikkenes virkninger	177
6.2.1	Virkningen av økning i offentlige utgifter	177
6.2.2	Virkningen av økte skatter	178
6.2.3	Virkningen av en balansert budsjettendring	179
6.3	Er T eller G mest effektiv?	180
6.4	Alternative former for stabiliseringspolitikk	184
6.4.1	Problemstilling	184
6.4.2	Aktiv finanspolitikk	185
6.4.3	Resonnement utenfor modellen	185
6.5	Eksempel: Overopphetet økonomi	187
6.6	Problemer modellen ikke tar hensyn til	189
6.6.1	«Timing»	189
6.6.2	Dosering i volum	189
6.6.3	Beslutningstregghet	189
6.6.4	Planleggingsperiode	190
6.6.5	Dosering i tid	190
6.6.6	Friksjonsproblemer	190
	<i>Nøkkelord til kapittel 6</i>	191

Kapittel 7**Penger og pengemarkedet** 192

7.1	Innledning	192
7.2	Penger, pengemengde og likviditet	193
7.3	Pengetilbudet	197
7.3.1	Aktørene i pengemarkedet	197
7.3.2	Basispengemengden	198
7.3.3	Pengemultiplikatoren	200
7.4	Finanspolitikk, pengepolitikk og pengemengde	202
7.4.1	Finansiering av underskudd ved hjelp av seddelpressen. Seignorage	204
7.5	Pengeetterspørselen	206
7.5.1	Transaksjonsmotivet	206
7.5.2	Sikkerhetsmotivet	207
7.5.3	Spekulasjonsmotivet	208
7.5.4	Likviditetspreferansefunksjonen	209
7.6	Likevekt i pengemarkedet	210
7.7	Kvantitetsteorien og pengenes nøytralitet i det lange løp	212
7.8	Hvordan det korte løp er forskjellig fra det lange løp	215

7.9	Norges Bank og myndighetenes pengepolitiske virkemidler	218
7.9.1	Kredittlov og lavrentepolitikk	218
7.9.2	Pengepolitiske virkemidler	219
7.9.3	Statsbankene	221
	<i>Nøkkelord til kapittel 7</i>	223

Kapittel 8

Finanspolitikk og pengepolitikk i en åpen økonomi.

	ISLM-modellen	224
8.1	Presentasjon av ISLM-modellen	224
8.2	Produktmarkedet og IS-kurven	226
8.2.1	Algebraisk utledning av IS-kurven	226
8.2.2	Skift i IS-kurven	229
8.2.3	Grafisk utledning av IS-kurven	230
8.3	Pengemarkedet og LM-kurven	232
8.3.1	Algebraisk utledning av LM-kurven	232
8.3.2	Skift i LM-kurven	233
8.3.3	Grafisk utledning av LM-kurven	234
8.4	Samtidig likevekt i produkt- og pengemarkedet	236
8.5	Finanspolitikk	238
8.5.1	Økning i offentlige utgifter ($\Delta G > 0$) ceteris paribus	238
8.5.2	Reduserte skatter ($\Delta T < 0$) ceteris paribus	240
8.5.3	Balansert budsjettendring ($\Delta G = \Delta T > 0$) ceteris paribus	241
8.6	Pengepolitikk	243
8.7	LM-kurven og pengepolitiske mål	244
8.8	To ekstreme situasjoner	245
8.8.1	Likviditetsfellen	246
8.8.2	Det klassiske tilfellet	246
8.9	Finanspolitikk og pengepolitikk samtidig	247
8.10	Handelsbalansen	248
8.11	Indre og ytre balanse og økonomisk politikk	251
8.11.1	Endring i eksogen eksport	252
8.11.2	Endring i importen	253
8.12	ISLM og økonomien på kort sikt og i det lange løp	254
8.13	Kritiske bemerkninger	255
	<i>Nøkkelord til kapittel 8</i>	256

Kapittel 9**Valutakurser og kapitalbevegelser i en åpen økonomi.**

Valutamarkedet	257
9.1 Utenriksregnskapet	257
9.2 Valutamarkedet og valutakursens bestemmelse	260
9.2.1 Flytende valutakurs	261
9.2.2 Fast valutakurs	264
9.2.3 Forskjellige valutakursregimer	267
9.2.4 Fordeler og ulemper ved forskjellige valutakursregimer	269
9.3 Kjøpekraftsparitet	273
9.4 Norges kurspolitikk etter krigen	274
9.4.1 Fra fred til jappetid	274
9.4.2 Ecu-tilpasning og kronefall	276
9.4.3 Fra en svak krone til en sterk krone på fire år	281
9.4.4 Så snur det igjen	283
9.5 Betalingsbalansekurven	284
9.6 Renten ved perfekt kapitalmobilitet	291
9.6.1 Internasjonale kapitalbevegelser	291
9.6.2 Udekket renteparitet	292
9.6.3 Valutarisiko	293
9.6.4 Betalingsbalansekurven og forventninger	293
<i>Nøkkelord til kapittel 9</i>	294

Kapittel 10**Den utvidede ISLM-modellen**

10.1 Presentasjon av den utvidede ISLM-modellen	295
10.2 Finanspolitikk og pengepolitikk ved fast valutakurs	301
10.2.1 Finanspolitikk ved fast valutakurs	302
10.2.2 Pengepolitikk ved fast valutakurs	304
10.2.3 Sterilisering	306
10.2.4 Kan Norge føre en selvstendig rentepolitikk ved hjelp av sterilisering?	307
10.2.5 Devaluering	309
10.2.6 Kan et fastkursregime være troverdig?	311
10.3 Finanspolitikk og pengepolitikk ved flytende valutakurs	312
10.3.1 Finanspolitikk ved flytende valutakurs	312
10.3.2 Pengepolitikk ved flytende valutakurs	313
10.4 Norges Banks pengepolitikk – rente eller pengemengde?	318
10.5 Oppsummering	319
10.6 Årsaker til betalingsbalanseproblemer ved fast valutakurs	321
<i>Nøkkelord til kapittel 10</i>	323

Kapittel 11**Aggregert tilbud og aggregert etterspørsel.**

AE-AT-modellen	324
11.1 Makroproduktfunksjonen	324
11.2 Aggregert tilbud på kort sikt	329
11.3 Aggregert tilbud på lang sikt	333
11.4 Produksjon og økonomisk vekst	336
11.5 Aggregert etterspørsel	339
11.5.1 Kvantitetsteorien som aggregert etterspørsel	340
11.5.2 Begrunnelse for fallende AE-kurve	341
11.5.3 Etterspørsel og økonomisk vekst	345
11.6 AE-AT-modellen	347
11.6.1 Presentasjon av modellen	347
11.6.2 Likevekt i produktmarkedet på lang sikt	348
11.6.3 Likevekt i produktmarkedet på kort sikt	349
11.7 Eksempel 1: Resesjon	351
11.7.1 Etterspørselssjokk	351
11.7.2 Tilbudssjokk	352
11.7.3 Stabiliseringspolitikk ved et tilbudssjokk	353
11.8 Eksempel 2: Overopphetet økonomi	354
11.9 ISLM-modellen og aggregert etterspørsel	355
11.9.1 Prisendring og skift i LM-kurven	355
11.9.2 Utledning av AE-kurven	357
11.9.3 Ekspansiv finanspolitikk ved variabelt prisenivå	358
11.10 Eksempel 3: Pengepolitikken i det lange løp og overoppheting	359
<i>Nøkkelord til kapittel 11</i>	361

Kapittel 12**Inflasjon og arbeidsledighet**

12.1 Innledning	362
12.2 Hvorfor bry seg om inflasjon?	365
12.3 Årsaker til inflasjon	367
12.3.1 Pengemengdens rolle	367
12.3.2 Inflasjon og rente	375
12.3.3 Etterspørsels- og kostnadsinflasjon	376
12.3.4 Andre årsaker til prisstigning	377
12.4 Inflasjon og arbeidsledighet	378
12.4.1 Phillipskurven	379
12.4.2 AE-AT-analyse og Phillipskurven	383
12.4.3 Phillipskurven og forventninger	384
12.5 Deflasjon	388

12.6	Inflasjonsmål	391
12.7	Avslutning	392
	<i>Nøkkelord til kapittel 12</i>	397
	Epilog	399
	Definisjoner	401
	Stikkord	435
	Personregister	442